

VOOR MIJN KINDEREN

JEROEN, MARISKA, CYNTHIA, BAS EN FLEUR

DE HOLLANDSE SCHOOL

SCHILDERLESSEN

AUTEUR

JENNIE SMALLENBROEK

Copyright 2016: Jennie Smallenbroek

Titel: De Hollandse school – Schilderlessen

Hardcover, eerste druk, Februari 2017

ISBN: 9789402159875

Druk en bindwerk: Brave New Books, Amsterdam

Alle rechten zijn voorbehouden.

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

DANKWOORD	14
VOORWOORD DOOR JOLANDA SNEL	15
VOORWOORD VAN DE AUTEUR	18
TOEN	18
EN NU	18
HOE DAN?	18
EN HOE ZIT HET MET CREATIVITEIT?	18
INLEIDING	20
DE INHOUD	20
VOOR WIE?	20
WAT WIL IK VERTELLEN?	20
IS DEZE KENNIS NIEUW?	20
KAN DE FOTOCAMERA SCHILDERIJEN VERVANGEN?	21
LES 1: WAARNEMEN	23
WAT IS WAARNEMEN?	23
<i>Oefening les 1:</i>	25
WERK BESPREKEN OM JE WAARNEMING TE DELEN	26
JOUW ONTWIKKELING ALS BEGINNEND SCHILDER	26
LES 2 - KEN JEZELF	28
FRUSTRATIES OVERWINNEN	28
DE OEFENING: FRUSTRATIES OVERWINNEN	28
JE MAG FOUTEN MAKEN	29
KRITIEK ONTVANGEN	30
JE LEERBAAR OPSTELLEN	30
LES 3 - INSPIRATIE	32
INSPIRATIE KOMT VOORT UIT GEDACHTEN	32
OEFENING BAART KUNST	32
MAAR WAT IS INSPIRATIE? WAAR KOMT HET WOORD VANDAAN?	32
WAT DOET INSPIRATIE?	33
WAAROM IS INSPIRATIE ZO BELANGRIJK?	33
AFLEIDING	33
AFLEIDING VOORKOMEN	34
JOUW EIGEN MUZE (=INSPIRATIE) ZOEKEN	35

OEFENINGEN LES 3:.....	35
LES 4 - DE RECHTERHERSENHEFT	37
IEDEREEN KAN LEREN TEKENEN EN SCHILDEREN	37
CREATIEF DENKEN	38
WERKT DEZE METHODE?	41
JE HERSENS VERANDEREN	42
LES 5 – AUTHENTICITEIT	45
OEFENINGEN VOOR HET ONTWIKKELLEN VAN AUTHENTICITEIT	46
PRAKTISCHE TOEPASSINGEN VOOR MEER AUTHENTICITEIT IN JE WERK	46
DEZELFDE AFMETINGEN VAN JE DRAGER	47
HETZELFDE PALET	47
BENODIGDHEDEN:	47
OPDRACHT 1:	47
OPDRACHT 2:	47
OPDRACHT 3:	48
OPDRACHT 4:	48
OPDRACHT 5:	48
CONCLUSIE:	48
LES 6 - AUTEURSRECHT	50
INTELLECTUEEL EIGENDOMSRECHT	52
KOPIËREN VOOR PRIVÉGEBRUIK	52
CITEREN	52
GEBRUIK IN HET ONDERWIJS	53
WAT JE WEL MAG DOEN:	53
LES 7 - WAAROM KUNST MAKEN?	55
KUNST IS WAAROM JE HIER BENT	55
KUNST REDT LEVENS	56
KUNST VERWARMT DE ZIEL	56
KUNST MOEDIGT ONS AAN OM NAAR BINNEN TE GAAN	56
KUNST VERBINDT ONS MET ELKAAR	57
KUNST VERBINDT ONS MET DE WERELD	57
KUNST VOLTOOIT ONZE MENSELIJKHEID	57
WE HEBBEN KUNSTENAARS NODIG DIE EEN VERHAAL VERTELLEN	57
LES 8 - KUNSTONDERWIJS MAAKT SLIM	60
KINDEREN WILLEN GRAAG CREATIEF BEZIG ZIJN	60
CREATIVITEIT MAAK SLIM	61

WETENSCHAPPELIJKE CONCLUSIES	61
CREATIVITEIT ZORGT VOOR OPLOSSINGSGERICHT DENKEN	62
ONTWIKKELING VAN CREATIVITEIT ZORGT VOOR SUCCESVOLLE	
VOLWASSENEN	62
CREATIEF BEZIG ZIJN GEEFT RUST.....	63
IETS NIEUWS MAKEN GEEFT EIGENWAARDE.....	63
HET GEVOEL VAN VRIJHEID.....	63
CREATIVITEIT HEELT	63
GENOEG PRIKKELS EN UITDAGINGEN	64
ALS LAATSTE	65
INLEIDING OP DE TEKENLESSEN	69
HISTORISCH OVERZICHT.....	69
DE METHODE VAN CHARLES BARGUE.....	71
LES 9 - LICHTLOGICA	73
DE GESCHIEDENIS VAN DE LICHTLOGICA	73
DE 9 – PUNTEN WAARDE SCHAAL	74
EENVOUDIGE VORMEN	74
DE SILHOUETTEN.....	75
DE KERNSCHADUW.....	75
DE INFORMATIE VAN DE SCHADUW	75
DE SLAGSCHADUW	76
HET LICHT	77
DE REGELS VAN DE LICHTLOGICA	77
VOORBEREIDING.....	78
DE BARGUE TEKENINGEN DOWNLOADEN.....	78
TOONWAARDESCHAAL.....	78
OPDRACHT LES 9: MAAK EEN WAARDESCHAAL IN GRAFIET	78
LES 10 – TEKENEN MET GRAFIET	80
BENODIGDE MATERIALEN	80
HET KIEZEN VAN DE POTLODEN	80
PAPIER EN TEKENBORDEN	81
OPDRACHT LES 10: HET VOORBEREIDEN VAN DE PUNTEN VAN GRAFIET	
POTLODEN	81
LES 11: PAPIER ALS DRAGER	82
WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN HOUTHOUDEND EN HOUTVRIJ PAPIER?	82
LOMPE HOUDEND, KATOENPAPIER	82

DE KENMERKEN VAN PAPIER	83
ABSORPTIE	83
GEWICHT	83
PAPIER VOOR AQUARELLEREN.....	83
AQUAREL PAPIER OPPLAKKEN.....	84
TEKENEN OP AQUARELPAPIER	84
LES 12 – HET BARGUE KOPIEERPROCES	85
DE BASISTEKENING.....	85
OPDRACHT LES 12:	85
HET VERTALEN VAN DE BASIS.....	88
HET VULLEN VAN EEN UNIFORME TOON.....	89
KOPIEER DE TEKENING.....	90
HET INVULLEN VAN EEN GELIJKE TOONWAARDE	91
MODELLEREN	91
HET MODELLEREN VAN DE DONKERE VLAKKEN	91
HET MODELLEREN VAN DE LICHTEN.....	92
OMSLUIEREN.....	92
MODELLEREN VAN GROTE VORMEN.....	93
LES 13 - TEKENEN MET HOUTSKOOL.....	96
TEKENEN MET HOUTSKOOL VOOR BEGINNERS	96
HET SELECTEREN VAN DE HOUTSKOOL EN MATERIALEN	96
HARD OF ZACHT	97
WIJNSTOK HOUTSKOOL.....	97
HOUDERS	98
KNEEDGUM	98
DOEZELAAR OF OPPEROLD PAPIER	98
KRIJT OF CONTÉ CRAYON	98
TEKENPAPIER.....	98
WERKPLEK.....	99
STAPPEN VOOR HET TEKENEN MET HOUTSKOOL	99
IDENTIFICEREN VAN GEOMETRISCHE VORMEN.....	99
MAAK KADERS.....	100
VOEG SCHADUWEN TOE.....	100
VOEG DETAILS TOE	100
HOE JE HOUTSKOOL MOET SLIJPEN	100
SCHUURPAPIER	101
HET SCHUREN VAN BOVENAF GEZIEN.....	101

GESLEPEN HOUTSKOOL	101
LES 14 - PERSPECTIEF LEREN ZIEN	102
PERSPECTIEF MET ELLIPSEN	102
OPDRACHT LES 14:	103
LES 15 - METEN	104
METEN MET EEN BREINAALD:	105
LES 16 - SCHADUWTECHNIEKEN	106
SCHADUWTECHNIEKEN	107
LES 17 – BENODIGDE MATERIALEN	110
MATERIALENKENNIS	110
MATERIALENLIJST	111
LES 18 – HET GEHEIM VAN DE OUDE MEESTERS	114
WAT IS NU HET GEHEIM VAN DE OUDE MEESTERS?	114
LES 19 – DE DRAGER	117
WAT IS EEN DRAGER?	117
HOUT ALS DRAGER	117
FABRIEKSMATIG VERVAARDIGDE HOUTEN DRAGERS	117
WAAROM KEUZE VOOR MDF?	117
FLEXIBELE DRAGERS	118
SCHILDERDOEK	118
KWALITEIT SCHILDERDOEKEN	118
DE ALLERBESTE SCHILDERDOEKEN	119
VERVAL	119
WAT DOE IK MET DIE HOUTJES?	119
WANNEER KIES JE VOOR EEN HARDE DRAGER?	119
WANNEER KIES JE VOOR EEN FLEXIBELE DRAGER?	120
KATOEN OF LINNEN?	120
HARDE OF FLEXIBELE DRAGER?	121
LES 20 - PREPAREREN VAN DE DRAGER	123
HET PREPAREREN HEEFT DRIE BELANGRIJKE FUNCTIES, NL:	123
DRAGER VOOR OLIEVERF PREPAREREN	124
HOUT PREPAREREN	125
KLASSIEK EN UNIVERSEEL PREPAREREN	125
GESSO OP LINNEN	125
RECEPTEN VOOR HET PREPAREREN VAN DE DRAGER	126

EERSTE FASE:	126
TWEDE FASE:	126
DERDE FASE:.....	126
LES 21 – PENSELEN	128
LES 22 – VERF EN PIGMENTEN	130
LES 23 - MEDIUMS.....	132
LES 24 – HET KLASSIEKE PORTRET SCHILDEREN	134
STAP-VOOR-STAP GELAAGD SCHILDEREN	134
BELANGRIJK: HET VET-OVER-MAGER PRINCIPE.....	134
HOE ZORG JE ERVOOR DAT JE HET VET-OVER-MAGER PRINCIPE HANTEERT?	
.....	135
STAP 1- DE DRAGER KIEZEN	135
STAP 2 - DE TEKENING OPZETTEN	136
STAP 3 - DE MONOCHROME ONDERSCHILDERING	137
<i>Het schilderen als de oude meesters</i>	<i>138</i>
STAP 4 - DE DOODSCHILDERING;.....	142
<i>De grisaille laag.....</i>	<i>142</i>
<i>Toonwaardes mengen.....</i>	<i>143</i>
<i>Vet-over-mager</i>	<i>144</i>
<i>Grijstinten goed verdunnen.....</i>	<i>144</i>
.....	145
STAP 5 - TWEDE GRISAILLE LAAG	145
TAP 6: DE ACHTERGROND EN DE KLEDING	145
<i>De aandacht op het gezicht laten vallen.....</i>	<i>145</i>
<i>harmonie in je schilderij aanbrengen.....</i>	<i>146</i>
MEDIUM VOOR DE ACHTERGROND	146
STAP 6 - DE EERSTE KLEURLAAG VAN DE KLEDING	147
STAP 7: DE EERSTE KLEURLAAG VAN DE HUID	148
<i>Het glaceren</i>	<i>148</i>
<i>Problemen die kunnen ontstaan</i>	<i>149</i>
<i>Derde kleurlaag van de huid</i>	<i>149</i>
<i>veel glacislagen aanbrengen</i>	<i>150</i>
DOOR DE JAREN HEEN TRANSPARANTER	150
STAP 9: HET SCHILDEREN VAN DE HAREN	150
LES 25 – VERNISSEN VAN JE SCHILDERIJ	151
JE EERSTE VERNISLAAG.....	151

JE EINDVERNIS LAAG	152
ONLINE LESSEN VOLGEN	153
BOEKENLIJST:	158
OVER DE AUTEUR	160

“MET MIJN SCHILDERIJEN WENS IK DAT DE MENSEN DE VREDE, VRIJHEID EN LIEFDE ERVAREN DIE IK HEB GEVOELD TOEN IK AAN HET SCHILDEREN WAS. IK HOOP DAT DE ESSENTIE VAN DEZE GEVOELEN ZULLEN OPLICHTEN DOOR DE VERF HEEN EN DE HARTEN VAN DE MENSEN ZULLEN RAKEN.

ALS KUNSTENAAR HEB IK NIET ALLEEN DE TAAK OM EEN BEELD TE SCHETSEN OF MIJN GEVOEL TE UITEN, MAAR OOK DE OPDRACHT OM MENSEN TE HELPEN HUN EIGEN VREUGDE EN INNERLIJKE VREDE TE ONTDEKKEN. DIT DOE IK DOOR MIJN TALENTEN TE DELEN DOOR HET GEVEN VAN TEKEN- EN SCHILDERLESSEN.

NEEM DE KENNIS DIE IK IN DIT BOEK HEB OPGESCHREVEN TOT JE EN GEEF DEZE KENNIS VERVOLGENS DOOR, DOOR ALLE EEUWEN HEEN ZODAT HET NOOIT VERGETEN RAAKT.”

JENNIE SMALLENBROEK

*AFBEELDING: NAAR VOORBEELD VAN “THE LADY DEFENDING HERSELF AGAINST LOVE” VAN
BEAUGEREAUX – DOOR JENNIE SMALLENBROEK*

DANKWOORD

Mijn dank gaat uit naar alle mensen die hebben bijgedragen aan deze uitgave, Petra Ruijs en Linda Posthumus voor hun redactionele bijdrage en Jolanda Snel voor haar prachtige voorwoord. Verder dank ik iedereen die sinds 2010 teken- en/of schilderlessen bij mij hebben gevolgd. Door jullie heb ik mijzelf nog meer kunnen ontwikkelen in mijn kennis en vaardigheden als kunstenaar en als docent.

Jennie Smallenbroek

VOORWOORD DOOR JOLANDA SNEL

Met knikkende knieën liep ik in 2013 voor het eerst het atelier van Jennie Smallenbroek binnen voor mijn eerste schilderles. Opkrabbelen van een dikke burn-out, dus emotioneel, cognitief en energetisch volledig uit balans.

In het kader van ‘practice what you preach’ had ik bedacht dat het goed zou zijn zelf te doen wat ik mijn cliënten aanraad: doe iets waarbij je voelt dat je de tijd verliest, de wereld om je heen vergeet, en het leven in je voelt stromen. Noem het je ‘flow’. Het kan in alles zitten. Van sokken breien tot bewust ademen; zoek tot je vindt wat het voor jôu is. Als je in de flow komt, is het goed.

Hoewel ik sinds mijn kindertijd eigenlijk al niet meer tekende, was dat gevoel wat het me gaf, mij wel bij gebleven. Maar hoe eng was het om het weer op te pakken... daar het atelier binnen te lopen. Kon ik het nog? Wat zullen de anderen wel niet denken? In een periode waarin het eigenlijk al te veel is om bij een pakketje voor ontvangst te moeten tekenen, besluit ik te gaan starten met schilderen. Waar was ik in hemelsnaam aan begonnen?

Gelukkig had ik het atelier van Jennie uitgekozen. Jennie biedt niet alleen een ontwapenend welkom aan de (ontluikende) kunstenaar, maar ook en vooral besteedt zij aandacht aan de mens daarachter. Natuurlijk heeft zij de kennis in huis om de technieken tot in de puntjes te leren beheersen, maar wat mij opvalt is hoe je de ruimte krijgt om vooral ook als mens jezelf te kunnen zijn en te groeien. Want dat gebeurt, als je creatief aan de slag gaat.

Niet zo gek. Bezien door mijn vakbril als neuropsycholoog, weet ik op welke unieke manier je hersenen uitgedaagd worden wanneer je gaat tekenen. De samenwerking van vele gebieden vraagt veel van je brein, en het herhalen hiervan zorgt dat je, op celniveau, verbindingen laat ontstaan waardoor je brein (en daarmee jij) in het algemeen soepeler gaat functioneren en meer in balans komt. Dit komt alle functies van je hersenen ten goede en dat zijn er nogal wat; van emotioneel welzijn tot vitale functies als hartslag en ademhaling. Met een tekentalent kan je geboren zijn, maar dat hoeft niet. Net als bij sporten vraagt het training om vaardigheden te ontwikkelen.

Als je geluk hebt, heb je al ervaren dat het beeldend werken jou in je ‘flow’ brengt, heb je nu dit boek in handen en ben je bezig of van plan je verder te bekwamen in de beeldende kunst. Ik zou dan zeggen: koester je gave, pik uit

dit boek van Jennie op wat je kunt gebruiken, en zorg dat je je brein af en toe even 'uitlaat' aan de lijn die je trekt met je potlood of penseel.

Het heeft mij in elk geval weer in balans gebracht, wetende waar ik blij van word en wat bij mij past. Ik sta weer rechtop in balans, en heb met mijn eigen praktijk een combinatie weten te maken tussen mijn vak en beeldend werken, een combinatie die mij op het lijf geschreven staat.

Dank je wel, Jennie.

Jolanda Snel

(neuro)psycholoog & eigenaar praktijk Denkbeeld Therapie

NAAR VOORBEELD VAN BEAUGEREAUX – GABRIËLLE COT.

OLIEVERF OP CANVAS, 45x40CM – JENNIE SMALZENBROEK